

PLATFORMA

za učešće delegacije Vlade Crne Gore, koju predvodi prof. dr Anđela Jakšić-Stojanović, ministarka prosvjete, nauke i inovacija, na Ministarskom sastanku Upravljačke platforme Zapadnog Balkana za istraživanje i inovacije, koji će se održati 22. oktobra 2026. godine u Briselu, Belgija

I Opšte informacije

Ministarka prosvjete, nauke i inovacija, prof. dr Anđela Jakšić-Stojanović, će prisustvovati Ministarskom sastanku Upravljačke platforme Zapadnog Balkana za istraživanje i inovacije, koji će se održati 22. oktobra 2026. godine u Briselu, Belgija. Ministarski sastanak organizuje projekat POLICY ENLARGE u ime Evropske komisije, Generalnog direktorata za istraživanje i inovacije.

Ministarski sastanak Upravljačke platforme Zapadnog Balkana za istraživanje i inovacije predstavlja strateški i politički forum za saradnju između Evropske unije i zemalja Zapadnog Balkana u oblasti istraživanja i inovacija, sa posebnom ulogom u podršci integraciji regiona u Evropski istraživački prostor (ERA).

Godišnji ministarski sastanci koriste se za utvrđivanje zajedničkih prioriteta, sagledavanje napretka u razvoju politika i sprovođenju reformi, kao i za dogovor o narednim inicijativama i oblastima regionalne saradnje.

Kao i prethodnih godina, ovogodišnje izdanje otvoreno je isključivo za pozvane učesnike. Politička debata biće usmjerena na inovacione ekosisteme i istraživačke karijere, uz obilježavanje 20 godina rada Upravljačke platforme. Sastanak će takođe pružiti priliku za bilateralne razgovore između evropske komesarke za startupove, istraživanje i inovacije Ekaterine Zaharieve i ministara iz zemalja Zapadnog Balkana. Evropska komesarka je članica Evropske komisije u mandatu 2024–2029. U okviru svog resora odgovorna je za politike EU u oblasti istraživanja, inovacija, nauke, tehnološkog razvoja, podrške startup-ovima i Evropskog istraživačkog prostora.

II Značaj učešća

Zapadni Balkan nalazi se na putu ka integraciji u Evropsku uniju. Istraživanje, inovacije, obrazovanje, obuka i kultura predstavljaju ključne pokretače ovog procesa, zasnovanog na donošenju politika utemeljenih na dokazima.

Samit Evropske unije i Zapadnog Balkana u Solunu, održan 21. juna 2003. godine, postavio je temelje odnosa između EU i ekonomija Zapadnog Balkana. Zajednička deklaracija usvojena na Samitu pozdravila je, između ostalog, usvajanje Solunske agende za Zapadni Balkan, koja je uključivala odredbe koje se odnose na istraživanje, tehnologiju i razvoj.

Od tada su politike širom regiona značajno usklađivane s ciljem približavanja Evropskoj uniji. Međutim, i dalje postoje brojni izazovi, uključujući jačanje institucionalnih kapaciteta, prevazilaženje fragmentirane regionalne saradnje i suočavanje sa pitanjima povezanim s klimatskim promjenama.

Podsticanje stabilnosti i prosperiteta Zapadnog Balkana ostaje jedan od ključnih prioriteta Evropske unije. Kako je istaknuto u prioritetima Evropske komisije, zelena tranzicija, digitalna transformacija i ekonomija koja funkcioniše u korist građana od suštinskog su značaja za obnovu i modernizaciju regiona. Ovi naponi imaju za cilj stvaranje novih radnih mjesta i podsticanje ekonomskog rasta, uz

istovremeno rješavanje dugogodišnjih izazova sa kojima se suočavaju mladi, poput ograničenih mogućnosti zapošljavanja i nejednakosti.

U takvom kontekstu, Upravljačka platforma Zapadnog Balkana za istraživanje i inovacije ima centralnu ulogu u podsticanju, praćenju i podržavanju saradnje u politikama i programima iz ovih oblasti između država članica Evropske unije, Evropske komisije i zemalja Zapadnog Balkana. Platforma predstavlja strateško tijelo za razmatranje evropskih, multilateralnih i regionalnih pitanja politika istraživanja i inovacija u regionu i sa regionom Zapadnog Balkana. Istovremeno, ona služi kao forum za razmjenu informacija na kojem se predstavljaju i razmatraju najnovija nacionalna dostignuća, te razmjenjuju primjeri dobre prakse.

Ministarski sastanak Upravljačke platforme Zapadnog Balkana za istraživanje i inovacije predstavlja najvažniji politički forum za dijalog između Evropske unije i država regiona u oblasti istraživanja i inovacija. Kroz rad ove platforme već dvije decenije se oblikuju zajednički prioriteti, razmatraju reformski procesi i identifikuju aktivnosti koje doprinose jačanju istraživačkih i inovacionih kapaciteta zemalja Zapadnog Balkana i njihovom približavanju Evropskoj uniji. Kao strateški mehanizam saradnje između Evropske komisije, država članica Evropske unije i zemalja regiona, Platforma predstavlja važan instrument za unapređenje usklađenosti nacionalnih politika sa evropskim prioritetima.

Dodatni značaj ovogodišnjeg sastanka proizlazi iz činjenice da se obilježava dvadeset godina od uspostavljanja Platforme. Ovaj jubilej pruža priliku za sagledavanje dostignuća ostvarenih u prethodnom periodu, evaluaciju efekata regionalne saradnje i definisanje budućih pravaca razvoja istraživačke i inovacione politike u regionu. Istovremeno, sastanak predstavlja mjesto na kojem se razmatraju najnoviji trendovi i izazovi sa kojima se suočavaju evropski i nacionalni sistemi istraživanja i inovacija, uključujući digitalnu transformaciju, zelenu tranziciju, razvoj novih tehnologija, jačanje konkurentnosti i unapređenje ljudskih potencijala.

Poseban značaj ovogodišnjeg sastanka ogleda se u njegovom fokusiranju na inovacione ekosisteme i istraživačke karijere. Inovacioni ekosistemi danas predstavljaju osnovu ekonomskog razvoja zasnovanog na znanju, jer povezuju istraživačke institucije, univerzitete, privredu, javni sektor i finansijske mehanizme podrške inovacijama. Njihovo efikasno funkcionisanje omogućava stvaranje novih proizvoda, usluga i tehnologija, povećanje konkurentnosti privrede i brži transfer znanja iz nauke u praksu. S druge strane, pitanje istraživačkih karijera postaje jedno od ključnih razvojnih pitanja za evropski istraživački prostor, imajući u vidu rastuću potrebu za privlačenjem, razvojem i zadržavanjem istraživača u uslovima globalne konkurencije za talente.

Sastanak takođe predstavlja platformu za razmjenu iskustava i najboljih praksi među državama regiona i Evropske unije. Diskusije vođene na ministarskom nivou omogućavaju identifikovanje zajedničkih izazova i kreiranje koordinisanih odgovora koji doprinose unapređenju kvaliteta nacionalnih politika. Na taj način jača se regionalna saradnja, podstiče zajedničko učešće u evropskim programima i projektima, te stvaraju pretpostavke za učinkovitije korišćenje dostupnih evropskih instrumenata podrške.

Osim političke dimenzije, sastanak ima i snažnu razvojnu komponentu. Zaključci i preporuke usvojeni na ministarskom nivou često predstavljaju osnov za kreiranje novih inicijativa, projekata i programa saradnje. Time Platforma ne predstavlja samo forum za razmjenu mišljenja, već i mehanizam koji doprinosi konkretnim promjenama u istraživačkim i inovacionim sistemima zemalja regiona. U kontekstu ubrzanih globalnih promjena, tehnološkog razvoja i potrebe za izgradnjom

otpornijih ekonomija, značaj ovakvog foruma dodatno dobija na težini, jer omogućava koordinisan regionalni pristup razvojnim izazovima i bolju povezanost sa evropskim politikama i instrumentima podrške.

III Razlozi za učešće

Učešće Crne Gore na Ministarskom sastanku Upravljačke platforme Zapadnog Balkana za istraživanje i inovacije od posebnog je značaja sa aspekta ostvarivanja nacionalnih razvojnih i evropskih integracionih ciljeva. Kao država kandidat za članstvo u Evropskoj uniji, Crna Gora kontinuirano radi na usklađivanju svojih politika sa evropskim standardima i prioritetima. Aktivno učešće na ovom sastanku omogućava direktno uključivanje u procese kreiranja regionalnih inicijativa i politika koje imaju značajan uticaj na razvoj istraživanja, inovacija i visokog obrazovanja u regionu.

Jedan od ključnih razloga za učešće jeste mogućnost predstavljanja reformskih aktivnosti koje Crna Gora sprovodi u oblasti nauke i inovacija, kao i razmjene iskustava sa državama koje se suočavaju sa sličnim izazovima. Kroz učešće na sastanku Crna Gora može predstaviti ostvareni napredak, identifikovati mogućnosti za unapređenje nacionalnih politika i uspostaviti nove oblike saradnje sa državama regiona i institucijama Evropske unije.

Tema inovacionih ekosistema direktno je povezana sa ciljevima definisanim u Strategiji pametne specijalizacije Crne Gore, koja prepoznaje potrebu snažnijeg povezivanja nauke, privrede i javnog sektora radi stvaranja inovacija i povećanja konkurentnosti nacionalne ekonomije. Ovaj strateški dokument promoviše razvoj okruženja koje podstiče istraživanje, tehnološki razvoj, preduzetništvo i komercijalizaciju rezultata istraživanja. U tom smislu, učešće na sastanku predstavlja priliku za razmjenu iskustava o modelima razvoja inovacionih ekosistema i instrumentima podrške koji se primjenjuju na evropskom nivou.

Istovremeno, fokus na istraživačke karijere usko je povezan sa ciljevima Strategije naučnoistraživačke djelatnosti Crne Gore. Ovaj dokument prepoznaje potrebu za jačanjem ljudskih resursa u istraživanju i inovacijama, unapređenjem uslova rada istraživača, povećanjem međunarodne mobilnosti i stvaranjem atraktivnijeg okruženja za razvoj naučne karijere. Izazovi poput odliva mozgova, nedovoljne zastupljenosti mladih istraživača i potrebe za unapređenjem istraživačke izvrsnosti prisutni su i u Crnoj Gori, zbog čega rasprave na ovu temu imaju poseban značaj za dalji razvoj nacionalnog sistema.

Dodatno, učešće na sastanku doprinosi sprovođenju prioriteta definisanih Programom ekonomskih reformi i drugim nacionalnim dokumentima koji se odnose na digitalnu i zelenu tranziciju, jačanje konkurentnosti i razvoj ekonomije zasnovane na znanju. Evropska unija upravo kroz istraživanje i inovacije prepoznaje ključne pokretače zelenog i digitalnog razvoja, a aktivno uključivanje Crne Gore u ove procese omogućava bolje korišćenje evropskih programa finansiranja, jačanje međunarodnih partnerstava i povećanje kapaciteta domaćih institucija.

Posebno je važno naglasiti da se kroz rad Platforme pruža podrška integraciji zemalja regiona u Evropski istraživački prostor, što predstavlja jedan od strateških ciljeva Crne Gore. Aktivno učešće na ministarskom nivou omogućava praćenje evropskih politika, blagovremeno usklađivanje nacionalnih reformi sa evropskim preporukama i jačanje kapaciteta za punopravno učešće u budućim evropskim inicijativama. Na taj način Crna Gora potvrđuje svoju opredijeljenost ka izgradnji

društva zasnovanog na znanju, inovacijama i održivom razvoju, istovremeno doprinoseći ostvarivanju širih ciljeva regionalne saradnje i evropske integracije.

Ministarka Jakšić-Stojanović će učestvovati u političkim debatama posvećenim inovacionim ekosistemima, kao i u pratećim aktivnostima koje uključuju umrežavanje i razmjenu iskustava sa predstavnicima Evropske komisije i zemalja regiona. Takođe će imati priliku da podijeli sa prisutnima uspješne priče i projekte iz oblasti inovacija.

Poseban značaj za Crnu Goru ima bilateralni sastanak sa Ekaterinom Zaharievom, evropskom komesarkom za startup-ove, istraživanje i inovacije. Ovaj sastanak predstavlja priliku za razgovor o daljem unapređenju saradnje između Crne Gore i Evropske komisije u oblasti nauke, istraživanja i inovacija, integraciji Crne Gore u Evropski istraživački prostor, kao i o mogućnostima za intenzivnije uključivanje crnogorskih institucija u evropske programe i inicijative.

Ministarka Jakšić Stojanović će evropskoj komesarki predstaviti ključne aktivnosti i prioritete Crne Gore u oblasti nauke, istraživanja i inovacija. Razgovor će biti usmjeren na proces pristupanja Evropskoj uniji u okviru Poglavlja 25 – Nauka i istraživanje, uz osvrt na dosadašnji napredak Crne Gore i mogućnosti dodatne podrške Evropske komisije u daljoj integraciji nacionalnog sistema u Evropski istraživački prostor.

Posebna pažnja biće posvećena projektu CENNA, koji predstavlja jedno od najznačajnijih ulaganja u jačanje nacionalne naučnoistraživačke infrastrukture. Tokom sastanka biće predstavljeni naredni koraci u implementaciji projekta, planovi za dugoročnu održivost Centra, kao i mogućnosti njegovog umrežavanja sa vodećim evropskim istraživačkim institucijama.

Ministarka će takođe informisati komesarku o početku implementacije nove Strategije pametne specijalizacije Crne Gore 2026–2031, sa posebnim osvrtom na aktivnosti realizovane tokom prve godine sprovođenja i očekivanu evaluaciju Evropske komisije. Biće predstavljeni prioriteti usmjereni ka razvoju inovacionog ekosistema, jačanju saradnje nauke i privrede i podsticanju ekonomije zasnovane na znanju.

Jedna od tema biće i sprovođenje Reforme 1.2.2 „Dalji razvoj istraživačkog i inovacionog ekosistema za ekonomiju zasnovanu na znanju u skladu sa Strategijom pametne specijalizacije”, definisane Reformskom agendom Crne Gore 2024–2027. U tom kontekstu biće predstavljeni ostvareni reformski koraci, kao i aktivnosti planirane za 2027. godinu, koje su povezane sa pokazateljima sadržanim u Evropskom inovacionom semaforu i imaju za cilj dalje unapređenje performansi crnogorskog sistema istraživanja i inovacija.

Pored bilateralnog sastanka sa komesarkom, agenda predviđa mogućnost održavanja dodatnih bilateralnih susreta između delegacija zemalja Zapadnog Balkana, što Crnoj Gori pruža dodatni prostor za jačanje regionalne saradnje i uspostavljanje novih partnerstava u oblastima istraživanja, inovacija i tehnološkog razvoja.

IV Sastav delegacije

Delegaciju Crne Gore čine:

1. Prof. dr Anđela Jakšić-Stojanović, ministarka prosvjete, nauke i inovacija;
2. Savica Vujačić, VD generalne direktorice Direktorata za inovacije i pametnu specijalizaciju.

V Troškovi puta i boravka

Sredstva za troškove puta i boravka delegacije obezbijediće organizator događaja.